

מדרריך הלכתי

- בסדר -

הלכה למעשה בשפה בהירה

קובץ ב'

חג הפסח, ספירת העומר

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

♦ בפתח הקובץ ♦

בשבח והודיה להשי"ת, הננו שמחים להגיש בפני ציבור אנ"ש חסידי חב"ד בארץ הקודש, מדריך הלכות ומנהגים לחג הפסח הבעל"ט. קובץ זה הינו חלק שני, הכולל את הלכות הקשורות עם חג הפסח, החל מליל הסדר עד דיני ספירת העומר.

מטרת המדריך, להקיף את כלל פרטי הלכות ומנהגי החג המעשיים, ולהגישם תחת קורת גג אחת בשפה פשוטה וברורה לכל אחד ואחת. כך שכל אחד, יוכל לפתוח את המדריך, ולמצוא את ההדרכה הברורה לפרטי פרטים.

יצוין, כי בעריכת מדריך זה הובאו רק עיקרי הדינים המצויים, ההלכות השכיחות והמנהגים הנוגעים למעשה בפועל. אין בכתביבת הלכות אלו בכדי להכריע בדברים השנויים במחלוקת.

בליקוט החומר נעזרנו בקבצים וספרי המלקטים: הרב י"י ברוין, הרב א"א בלינוב, הרב אב"ש בוקיעט, הרב י"ש גינזבורג, נטעי גבריאל, שבח המועדים, חג המצות להרי"מ ליברמן, שיעורי קנה בושם להר"מ בראנדסדארפער, קונטרס פסח להר"מ ויא, מעשה מלך, ספרי שו"ת ועוד; ותודתנו נתונה להם.

בברכת פסח כשר ושמח, ויה"ר שנוכח מתוך אחדות החסידים והתקשרות לכ"ק אד"ש מלך המשיח, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בבניין ביהמ"ק ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, תיכף ומיד ממש.

חודש הגאולה, ניסן ה'תשע"ז

מכון הלכה חב"ד

יו"ל ע"י מחלקת ההו"ל של
מכון הלכה חב"ד - ארה"ק

רכז מערכת: הרב מאיר רוזנבלט

עורך: הרב יוסף יצחק בקשי

סיוע בעריכה: הרב מנחם מענדל ויינר

הגהה: הגה"ח הרב מיכאל אבישיד, רב קהילת חב"ד בית שמש, רמה א'

הגה"ח הרב משה קורנווייץ, רב קהילת חב"ד הר יונה

הגה"ח הרב חיים קיז'נר, דיין ורב קהילת חב"ד עמנואל

עיצוב ועימוד: מאיר קולטון, דב משה

לערות ותגובות: משרד 076-5409773. דוא"ל mhalachachabad@gmail.com

♦ תוכן עניינים ♦

4 ..... הידורים

הקדמה חשובה / הידורים הנזכרים בשולחן ערוך / הידורים שהם מנהג חב"ד / הידורים נוספים / הנהגות חשובות

8 ..... ערב חג הפסח

הכנות ל'סדר' מבעוד יום / מצות / סימני הקערה / הכנת השיעורים / סדר קרבן פסח

12..... ליל הסדר

הכנות לליל הסדר / שכח להכין מבעוד יום / עריכת הקערה / דין ד' כוסות / דין הסיבה / סימני הסדר / קדש / ורחץ / כרפס / יחץ / מגיד / נוסח 'מה נשתנה' / רחצה / מוציא מצה / מרור / כורך / שולחן ערוך / צפון / ברך / הלל נרצה / קריאת שמע שעל המיטה

30 ..... יום א' דחג הפסח

שחרית / סעודת היום / מנחה / מעריב / הברדלה / לימוד מסכת סוטה / המוצא חמץ בפסח

32 ..... חול המועד

שחרית / אכילת מצה בחג / דיני חול המועד

33 ..... שבת חול המועד

ערב שבת / מנחה / קבלת שבת / שחרית / מנחה / מוצאי שבת

34 ..... ערב שביעי של פסח

הדלקת נרות

35 ..... ליל שביעי של פסח

מהותו של יום / מעריב / סעודת יו"ט / ליל החג

36 ..... שביעי של פסח

שחרית / הזכרת נשמות / מנחה / תהלוכה / סעודת משיח

38 ..... מוצאי יום טוב

מעריב והברדלה / חמץ לאחר החג / חמץ שעבר עליו הפסח

39 ..... איסרו חג

39 ..... ימי ספירת העומר

הקדמה / דיני ספירת העומר / דינים הנהוגים בימי הספירה / פסח שני / ל"ג בעומר

הידורים

הקדמה חשובה

מיוחדת היא הזהירות ממהו חמץ בפסח, הואיל והחמירה התורה בחמץ יותר מבכל שאר המאכלות האסורים, ועל כן נוהגים ישראל קדושים בחומרות בדברים שיש בהם אפילו חשש רחוק ממהו חמץ. ואפילו אנשים שאינם נוהגים להחמיר כל השנה, בפסח מחמירין.

ישנם חששות או איסורים המובאים כבר בשו"ע, ויש שהם מנהג חב"ד ע"פ דברי רבותינו נשיאנו, שאת אלו נוהגים כלל אנ"ש. ישנם מנהגים נוספים שנוסדו בגלל חשש חמץ, ואע"פ שהיום אין חשש זה כלל, עדיין המנהג קיים. כמו"כ יש חומרות והידורים שנוהגים בהם משפחות מסוימות ועובר מדור לדור. ופשוט, שאין להמעט בערכו של שום הידור או מנהג שנוהגים בו יהודים יראי שמיים. ובפרט לפי מה שכתב האריז"ל שהנהגה ממהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה². ומביא אדמו"ר הזקן³ "כתב האריז"ל להחמיר בכל החומרות בפסח".

ידועים דברי החיד"א⁴ "כל העם מקצה יודעים שכמה מיני חומרות עושה כל אחד כאשר תאוו נפשו, ובכחאי גוונא ליכא משום לעז. ומיהו את צנועים חכמה להחמיר דווקא בביתו ובחומותיו, ולהשתמט כל מה שאפשר שלא לגלות מסתוריו לבני אדם. ואם הגיע להוראה גם הוא יורה ע"פ הדין דווקא".

כתב רבי יעקב ממרויש⁵ "מצות חמץ הרי היא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל כולם וקיבלוה עליהם באהבה ובחיבה ובריעות והחמירו בכלליה ופרטיה", עכ"ל. היינו שהחומרות וההידורים הם מפני החיבה והאהבה למצווה. וחשוב לציין, שלא כל הידור או חומרא שייך לכל אחד, וכל אחד ינהג במשפחתו לפי עצת הרב או המשפיע שמכירם. וכשאדם מחליט לקבל על עצמו ומשפחתו איזה הידור, יש לעשות זאת מתוך חיבה למצווה. כמו"כ חשוב לזכור ששמחת יום טוב היא מצוה מן התורה עבור גברים, נשים וילדים. וחומרות והידורים, הם תוספת למצוה ולא מעיקר הדין, והחכם עיניו בראשו לראות שהתוספת וההידור לא תמעט בהעיקר. וד"ל.

כיוון שרבו ההידורים בפסח, וישנם הידורים המובאים בהלכה, וישנם שאינם אלא מנהג שנהגו בו מאיזה טעם, בהבא לקמן, נביא כאן את ההגדרות לכל חומרא או הידור.

(1) מאוד מקובל באנ"ש שכל משפחה ממשיכה את המסורת איך שקיבלה את ההידורים אצל אבות המשפחה. יש לציין שאם יש מסורת אבות להדר בפרט מסוים יש להמשיך מסורת זו ואין לבטלה ללא התייעצות ולפעמים יש צורך בהתרת נדרים, משא"כ מי שבא לקבל הידור חדש יתייעץ עם המשפיע או רב שמכירו.

(2) הובא בבאר היטב סי' תמו סק"א.

(3) אדמו"ר הזקן תשובות סימן ו'.

(4) מחזיק ברכה סי' תסו סק"ה

(5) בספרו שו"ת מן השמים אות ע'.

הידורים הנזכרים בשולחן ערוך

חששות, ואף הוזכרו בשולחן ערוך, ועל כן יש להקפיד על השגחה מהודרת¹³, להלן כמה דוגמאות לכך:

ז. דבש. היו נוהגים בכמה מקומות לערב בו חמץ ולכן צריך השגחה מהודרת, ע"מ להיות בטוחים שאין בו כל חשש¹⁴.

ח. חזרת. נוהגים לקחת חזרת רק ממקום עם הכשר מהודר, כיוון שזה דבר חריף וצריך להשגיח שכל הסכינים החותכים אותה יהיו נקיים וכשרים לפסח וללא בליעת איסור¹⁵.

ט. פירות הדר. מצוי הרבה שסוחטים פירות בחג, ומאחר ויש כנימות על הקליפה, ולפעמים אינם נראות לעין, לכן קודם הסחיטה או האכילה צריך לשטפם עם מים וסבון¹⁶. וכן הוא בכל השנה.

הידורים שהם מנהג חב"ד¹⁷

י. מצה שרויה. נוהרים ביותר ממצה שרויה. ולכן המצות שנמצאות על השולחן יהיו תמיד מכוסות, שמא תפול עליהם טיפת מים, וכן שלא יפול מפרורי השמורה במים או במרק¹⁸. מצד החינוך – גם הקטנים צריכים להיזהר ממצה שרויה¹⁹.

13 ובזמננו, קיימים חששות מעין אלו בהרבה מאכלים, ועל כן יש להקפיד על השגחה מהודרת, ובפרט בפסח.

14 שו"ע אדה"ז סי' תסו סעי' ד-טו.

15 ע"פ שו"ע יו"א סי' צו. וראה מדרוך הכשרות של הבר"צ 'העדה החרדית' תשע"ו, שמסדרים השגחה על חיתוך החזרת בשדות.

16 הכנימות יורדות מקליפת הפרי רק ע"י שטיפה עם סבון.

17 ע"פ המובא בדברי רבותינו נשיאנו ותלמידיהם.

18 ספר המנהגים עמ' 41.

19 התועודיות תשמ"ח ח"ג עמ' 111 הע' 258. וראה התועודיות תש"א ח"ב עמ' 7, שבעת הצורך לקטנים אפשר להקל. וכדאי לתת לקטנים כלים חד פעמיים כדי למנוע 'שרויה' בכלים הרגילים.

א. קטניות. אין אוכלים קטניות ואורז, מפני שלפעמים תבואה מעורבת בהם, וא"א לבררם יפה ועלול לבוא לידי חימוץ, ועוד שיש חשש שיתערב קמח קטניות בקמח דגן⁶. וכן אין משתמשים בשמן העשוי מקטניות⁷. ואין לשנות המנהג.

ב. פירות יבשים. אין אוכלים פירות יבשים אא"כ ידוע שאין בהם חשש חימוץ⁸.

ג. דגים מלוחים. נוהגים שלא לאכול כל מיני מלוחים שלא נזהרו לבדוק את המלח, כגון, דגים מלוחים ('הרינג')⁹.

ד. ציפורן וכרכום. נוהגים שלא לאוכלם¹⁰.

ה. כלים ישנים. אין משתמשים בכלי זכוכית וסכינים ישנים¹¹. וכבר נהגו שלא משתמשים גם בשאר כלים של כל השנה, גם לאחר הגעלה (ראה בהערה)¹².

ו. ישנם דברים שגם בימי קדם היו בהם

6 שו"ע אדה"ז סי' תנג ס"ג.

הגדרת קטניות: כל גרעין זרע שזורעים אותו ומצמיח גרעינים כמותו, והזרע נאכל. כגון: אורז, אפונה, גריסים, דוחן, חמוס, חילבה, חמניות, כוסמת, כורכום, כמון, לוביה, סויה, עדשים, פול, קורנפלו, שושום, תירס. מ"מ א"צ למכרם לגוי, ע"פ המובא שם ס"ה.

7 ע"פ שו"ע אדה"ז סי' תנג ס"ה. שו"ת צ"צ או"ח סי' נו.

8 שו"ע אדה"ז סי' תסו סעי' יו.

9 שם סי' תמו סל"ו. וראה מדרוך הכשרות של הבר"צ 'העדה החרדית' שבכמה סוגי דגים (כנסיכת הנילוס, סלמון, מושט) יש חששות של עמילנים, פיזורי לחם וחששות נוספות, ועל כן יש להקפיד על כשרות מהודרת.

10 שו"ע אדה"ז סי' תסו סכ"א.

11 שם סי' תנא ס"ד – כ"ג, ע"ג.

12 ספר 'יסוד ושושן העבודה' ה' הגעלת כלים (-'ביותר צריך לזרז ולהזהר כל הירא לדבר ה' שלא להשתמש בפסח בכלים שהשתמשו בהם בחמץ כל השנה ונתכשרו על ידי הגעלה, כי בלתי אפשרי לנקרם היטב בסדקים הקטנים שלא ישאר בהם משוהו חמץ'), וראה בהרחבה בשו"ת חת"ס י"ד. וראה גם בספר תבואת שמש סי' פב.

שיש הנמנעים מלהזכיר שם 'לחם' בפסח²⁷.

הידורים נוספים²⁸

יט. **מוצר תעשייתי.** בימינו, קיימים ריבוי מוצרי מזון תחת השגחה מהודרת, אמנם, במוצר תעשייתי קשה להקפיד כמו בבית, ועל כן משתדלים במידת האפשר להימנע מאכילת מוצרים תעשייתיים²⁹.

נ. **אוכל שנגע ברצפה.** מנהג מקובל אצל חסידי חב"ד שאין אוכלים מאכל שנפל על הרצפה³⁰.

נא. **כלי שנגע ברצפה.** מעיקר הדין אין בזה איסור, ובעת הצורך אפשר לשטוף ולהשתמש, אך נהגו לכתחילה להניחו בצד ולא להשתמש בו עד לפסח הבא.

נב. **קילוף פירות/ירקות.** מקובל הוא אצל חסידים שאוכלים רק פרי או ירק בעל קליפה³¹, ומקלפים אותו לפני האכילה.

נג. יש המהדרים לייחד סכין מיוחדת לקילוף פירות וירקות, ואין משתמשים בה לחיתוך מאכלים, על מנת למנוע את המגע של הסכין שנגע בקליפה החיצונית³² בפנים הפרי הנאכל³³.

יא. מטעם הנ"ל יש המהדרים שאוכלים את המצה לפני הבאת התבשילים על השולחן (וכדאי שכל אחד יאכל לעצמו מתוך שקית), בסיום האכילה מסלקים את המצות ואז אוכלים את העודדה²⁰.

יב. מטעם הנ"ל למים אחרונים אין מעבירים האצבעות על השפתיים, שמא יש עליהם פירווי מצה²¹.

יג. **מצות מכונה.** אין אוכלים מצות מכונה, ואין נותנים אותן אפילו לילדים²².

יד. **יי"ש.** נוהרים משתיית יי"ש בפסח²³.

טו. **קידה וקינמון.** מנהגנו, לא לקחת קידה וקינמון לחרוסת מחשש תערובת חמץ²⁴.

טז. **צנון.** הצמח-צדק אסר אכילת צנון בפסח, ללא נתינת טעם²⁵.

יז. **אירוח:** אדמו"ר הזקן אמר: "בפסח אין צריך לכבד זה את זה באכילה ושתייה, אבל מותר ליטול בעצמו"²⁶. ע"פ זה יש נזהרים לאכול רק בבית ולא אצל אחרים, גם אם יודעים שהזולת נזהר (לכל הפחות) כמותו.

יח. **הזכרת לחם.** בספר 'תשבי' ועוד מובא,

20 ראה רשימות דברים ח"א עמ' קפו. בספר המנהגים ע' 41: "כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לא היה אוכל מצה שמורה ביחד עם דגים או בשר מצד חשש שרויה, רק עם יין".

21 ספר המנהגים עמ' 41. ראה סה"ש תש"ג עמ' 64.

22 ראה התוועודיות תשי"א ח"ב עמ' 7. אנ"ק חי"א ע' חצר.

23 שו"ת הצ"צ או"ח ס"ו נא. ראה שמועות וסיפורים ח"ג ע' 179, שהצ"צ לא הסכים לשתות אף יי"ש העשוי מתפוז"א.

24 ספר המנהגים עמ' 39.

25 ליובאוויטש וחיליה עמ' 55-54. בנוגע לאכילת שום, כתב הפמ"ג א"א סי' תסד: "יש נוהגים שלא לאכול שום בפסח, ואיני יודע טעם למה. ומ"מ עתה אין להקל בפני עם הארץ, ובצנעה לתלמיד חכם אין להחמיר". ובשם הגר"י לנדא ע"ה שאין מנהגנו לאסור.

26 'היום-יום' כ' ניסן. סהמ"ג עמ' 42. אבל ודאי שיש לארח, ולתת האפשרות לקחת - ראה ספר-השיחות תש"ה עמ' 91.

27 מובא בנטעי גבריאל ח"ב עמ' קמו. על כ"ק אד"ש מסופר שכשאמרו לו על חדר מסויים שיש בו 'חמץ', הגיב ואמר: לא כדאי להזכירו בפסח (מליל הסדר תשל"ט). כמו"כ כ"ק אד"ש נמנע מלאכול מאכל שאמרו עליו בטעות שהוא 'קינדילאך' - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מז.

28 מצד חשש שיש בו קצת טעם.

29 למעט דברים שקשה להכניס בבית ולא כל אחד בקי בתהליך היצור, ומצד אילוף זה קונים בהכשר מהודר.

30 אפילו אם הרצפה נקיה, מפני חשש פירור חמץ, שהרי הולך על הרצפה בביתו עם המנעלים שהיה איתם בחוץ.

31 לדוגמה, אין אוכלים כרוב וכדומה. ויש שאינם אוכלים חסה, חוץ מהמרור וכורך בליל-הסדר.

32 שיתכן ונגעה בדבר שאינו נקי לגמרי במהלך האריזה וכדו'.

33 יש המחמירים, שכשצויים לסחוט מיץ מפירות הדר, מקלפים קליפה דקה בצורת טבעת סביב הפרי ואח"כ חוצים

זמני הלכה לימי חג הפסח - לשיטת אדה"ז

עיר	תאריך	עלות השחר	ס"ד ק"ש	חצות	שקיעה הנראית	שקיעה אמיתית	צאת הכוכבים
ירושלים	ראשון י"ג ניסן	4:03	9:24	12:41	19:09	19:13	19:33
	שני י"ד ניסן	4:02	9:24	12:40	19:10	19:14	19:34
	שישי י"ח ניסן	3:55	9:21	12:39	19:12	19:16	19:37
	שני כ"א ניסן	3:50	9:19	12:39	19:14	19:18	19:39
תל אביב	ראשון י"ג ניסן	4:06	9:27	12:42	19:09	19:13	19:33
	שני י"ד ניסן	4:05	9:26	12:42	19:10	19:14	19:34
	שישי י"ח ניסן	3:58	9:24	12:41	19:12	19:16	19:37
	שני כ"א ניסן	3:54	9:21	12:40	19:14	19:18	19:39
חיפה	ראשון י"ג ניסן	4:03	9:26	12:41	19:09	19:13	19:34
	שני י"ד ניסן	4:01	9:25	12:41	19:10	19:14	19:35
	שישי י"ח ניסן	3:55	9:22	12:40	19:13	19:17	19:38
	שני כ"א ניסן	3:50	9:20	12:39	19:15	19:19	19:40
באר שבע	ראשון י"ג ניסן	4:08	9:27	12:42	19:09	19:13	19:33
	שני י"ד ניסן	4:06	9:26	12:42	19:09	19:13	19:33
	שישי י"ח ניסן	4:00	9:24	12:41	19:12	19:16	19:36
	שני כ"א ניסן	3:56	9:22	12:40	19:14	19:18	19:38

הערות:

זמן "השקיעה הנראית" מיועד עבור תוספת שבת.
 מ"השקיעה הנראית" אסור לעשות שום מלאכה בערב שבת, כדי להוסיף מחול על הקודש.
 זמן "בין השמשות" מתחיל מ"השקיעה האמיתית".
זמני ההלכה נערכו ע"י הרב יעקב סינגאוי

MEIR KOLTON

בברכת חג פסח כשר ושמח
מכון הלכה חב"ד

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

"שלושים יום קודם החג" כך מגיעים לפסח..

'מדריך הלכתי פסח' - כל מה שצריך לדעת

קובץ א'

ניקיון הבית, הכנות לחג, שבת הגדול, מכירת ובדיקת חמץ, הידורים ועוד.

קובץ ב'

ערב פסח, ליל הסדר, דיני חול המועד, דיני ספירת העומר ועוד.

את המדריכים ניתן להשיג
במוקדים בריכוזי אנ"ש.

ובכניסה למעמד הגדול לכבוד י"א ניסן
יום שני ז' ניסן היכל יד אליהו תל אביב

להזמנת כמות: 054-2097532 (בסמט בלבד)
או במייל mhalachachabad@gmail.com

אור יהודה - משפחת בקשי 054-5613770. **ביתר עילית** - הספריה החסידיה. **חדרה** - מנחם לוי 058-7706333.
ירושלים שיכון חב"ד - ר' מענדי ויינר 058-7708511. **כפר חב"ד** - סופר הפיר ליפקר, חנות ירקות - ריבין, **לוד** - סופר מוטי מרקט.
מגדל העמק - ר' אלעזר וולדמן 055-8817067. **נחלת הר חב"ד** - סופר גבי, חנות ירקות. **נצרת עילית** - ר' חגי ורמטן 050-6433576.
צפת - חנות מתנה יהודית, תשמישי קדושה - ערנטרוי, בית הכנסת המרכזי - ר' אשר חביב 052-5420715.
קרית גת - ר' מענדי נוטיק 0587177088. **רחובות** - ר' שלום מיפעי 058-77078977. **ניתן להשיג גם באתר חבד שופ**

מוקדי
מכירה
בקהילות
אנ"ש

מחיר למארז
10 ₪
בלבד

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד